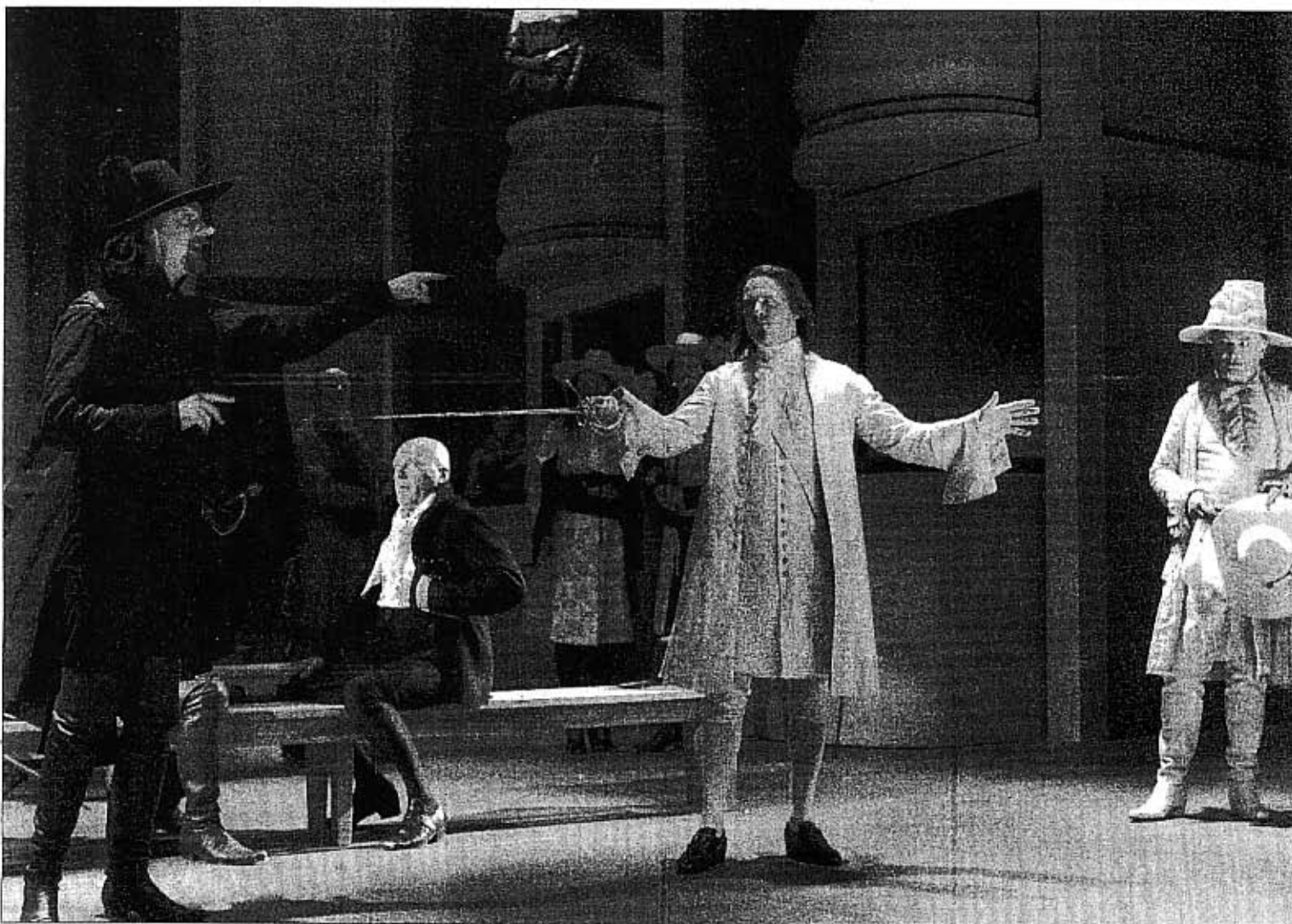

Cyrano, held om van te houden

Cyrano (Stefan de Walle) verdedigt de eer van zijn neus tegenover een 'korzelige man' (Folmer Overdiep). Rechts De Guiche (Carol van Herwijnen). foto Leo van Velzen

door
Bert Jansma

Titel, auteur, bedrijven en plaats van handeling worden met onzichtbare, zwerige hand over het theatervoordeel geschreven en je hoort het krassen van de ganzenveer: dit zijn de levensgrote krullen van lang geleden, de hoofdstukken van een oude theaterbestseller die wordt opengeslagen. En of we maar even mee willen. Terug in de tijd. Aldus ontvoert regisseur Franz Marijnen je in zijn 'Cyrano de Bergerac' naar zijn land van ooit. En maakt hij van deze epische komedie opnieuw de victorie van de romantiek.

Marijnens tijdmachine is een geraffineerd spel met het beroemde stuk van Edmond Rostand, de overlevering en onze moderne verwachtingspatronen. Bij binnenkomst in de zaal zie je een open toneelruimte die veel heeft van een kaal, modern kantoorgebouw, strak en koel. Schoonmaaker lopen er te vegen, één hanteert een mobieltje. En dan komt Cyrano op, een rijzige reus uit die

andere tijd. Hij kijkt de werksters autoritair het pand uit: wegwezen jullie, ruim baan voor die andere wereld, voor mijn tijd, lijkt hij te zeggen. En via een soort catwalk over de eerste rijen, neemt hij plaats in de zaal. Schouder aan schouder met hem zit je dan in een voorstelling anno 1640, in het Hotel de Bourgogne in Parijs, waar hij zijn vete zal uitvechten met de dikke schmieracteur Montfleury.

Prachtig begin en het zet de toon voor Marijnens aanpak bij Het Nationale Toneel. Aan 'Cyrano' moet je niet sleutelen, lijkt Marijnen te zeggen, je moet hem niet beentje lichten, maar hem nemen zoals hij was. En hij ontvouwt met veel zwier de liefdesgeschiedenis van de dichter en vechtjas met de grote neus die de mooie Roxane nooit zal krijgen, maar zijn grote verbale gaven in dienst zal stellen van de simpele maar knappe minnaar Christian. Een Postillon d'Amour met hoofdletters.

Het kale kantoordecor is dan al ingenieus veranderd en dat zal nog

enkele malen schitterend gebeuren: de bakkerij van patissier-dichter Ragueneau, het slagveld bij Atrecht, de balkonscène bij het huis van Roxane, de rijk bebladerde kloostertuin van het slot. Vanaf de eerste scène in de theaterzaal wanneer een lichtstraal Roxane met haar Christian verbindt en muziek opklinkt, is het pure romantiek zonder afstandelijke kanttekeningen. De zachte drang waarmee Marijnen je van nu naar dat historische theater leidt, is nergens ironisch, maar heeft iets van het ultieme genieten.

Lekker

Met een ingebouwde lichte glimlach om dat genieten. Of hij een warm bed spreidt waarin je je lekker kunt nestelen: de cadetten van Carbon de Castel-Jaloux die in zang uitbarsten op het refrein van Cyrano, de fraai zingende zusters van het Kruis in de slotscène, de uitbundige taarten van Ragueneau, de filmische slagveldscène in clair-obscur, de muziek die het sentiment ondersteunt.

En dan is er Stefan de Walle als Cy-

rano zelf. Een beladen rol in de toneelgeschiedenis, die De Walle op een prachtige en zuivere manier een compleet nieuwe gestalte geeft. Met een houding vol klassieke grandeur zet hij de verzen van Rostand superieur neer alsof ze van nu zijn, geholpen door de zeer levendige (alleen rijmend als de gelegenheid zich voordoet) vertaling van Laurens Spoor. Zonder in sentimentaliteit te vervallen, wordt De Walle van provocerende kempaan tot een tragische held om van te houden. Met een grote vanzelfsprekendheid, subtiel overtuigend zonder te willen overdonderen. Carol van Herwijnen speelt de valse graaf De Guiche met veel autoriteit en je mag stiekem blij zijn dat Gert-Jan Dröge het voor die rol liet afweten. Niet makkelijk om van de bijrollen iets karakteristieks te maken, Rostand heeft alles in Cyrano gestopt en om hem heen zijn het vooral de penseelstreken voor het complete schilderij. Peter Tuinman is een gekke Ragueneau, Dries Vanhegen biedt nuchter houvast als Cyrano's vriend

Lebret en Arent Jan Linde wie blonde minnaar Christian wie eigenlijk kraak noch sn zit toch een stevige aanwezig te geven. De jonge Lieke Antsen (Roxane) is wat school haar tekstbehandeling, maar straalt wel een hartveroverend puurheid uit. Al met al een lijkk gemonteerd theaterspro zoals je dat misschien nooit t zult zien.

TONEEL

Het Nationale Toneel met 'Cyrano de Bergerac' van Edmond Rostand. Vertaling: Laurens Spoor. Regie: Franz Marijnen. Decor: Marcos Viñals Bassols. Kostuums: Rien Bekkers. Lichtontwerp: Reinier Tweebeeke. Muziek: Alain v Zeveren. Met Stefan de Walle, Peter Tuinman, Carol van Herwijnen, Lieke Antonisen, Arent Jan Linde, Dries Vanhegen, Folmer Overdiep en vele anderen. Gezien: zaterdag Den Haag (Koninklijke Schouwburg). Daar nog zien: 22 en 23/11; 22 t/m 26/12; 13 14/1; 11 t/m 15/3. Tourné t/m 27/3/2004, o.a. 6 en 7/2 Zoetermeer (Stadstheater); 20/2 Gouda (Schouwburg); 6 en 7/3 Rotterdam.